

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

КЊ. I св. 5-6

БЕОГРАД
1950

СА Д Р Ж А Ј

	Страна
1. <i>А. Белић</i> : О сложеницама	169
2. <i>Исидора Секулић</i> : Именице које се свршавају на <i>-ло</i>	178
3. <i>М. Стевановић</i> : Постапак и значење именица на <i>-ло</i>	180
4. <i>Н. Банашевић</i> : О издавању Луче микрокозма	191
5. <i>В. М. Мићковић</i> : О значењу речи <i>сјера</i>	208
6. <i>Мираш Кићковић</i> : Слово <i>ј</i> пре Вука	210
7. <i>Драгиша Живковић</i> : Преводилачки рад и питања језика	213
8. <i>Св. Предић</i> : Реформа наше рукописне ћирилице	226
9. <i>Б. Аџић</i> : Скраћенице у говору и писању	234
10. <i>К. Т.</i> : О писању руских имена по оцу	237
ОДГОВОРИ ЧИТАОЦИМА	
1. <i>С. П.</i> : Негација уз „ <i>све што</i> “ и сличне изразе	239
2. <i>А. Б.</i> : Наш одговор	241
3. <i>С. П.</i> : „Синтаксички“	243
4. <i>А. Б.</i> : Одговор	244
ИЗ ЖИВОТА РЕЧИ	
1. <i>Гл. Елезовић</i> : Глећ глеђа; глета, глето	245
2. <i>Св. Марковић</i> : <i>Оронуши</i> — значење и порекло	248
ПРИЛОЗИ ЧИТАЛАЦА	
1. <i>Чед. Јањић</i> : „Иптен“ (хинтен)	252
2. <i>Др Перо Шоћ</i> : а) Косир, косијер	253
б) Снјег	255
в) Дублијер, дуплир	255
ЈЕЗИЧКЕ ПОУКЕ	256
Допуна и поправке	263

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

др Александар Белић, Глиша Елезовић, др Радомир
Алексић, др Михаило Стевановић, др Радосав Бошковић,
Бранислав Милановић и Игрутин Стевовић.

Научна Ризница

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД 1950

ИМЕНИЦЕ КОЈЕ СЕ СВРШАВАЈУ НА *-ЛО*

Једном сам приликом била упозорена да сам у неком тексту погрешно употребила именицу *јадило*; односно, да је та именица као неправилно изведена, неправилно намењена значењу које не може бити њено. Ја сам именицу *јадило* употребила била у смислу ознаке за појаву која значи велику количину јада; у смислу удомаћене код нас збирне именице *мизерија*. Речено ми је било: именице на *-ло* у српском језику значе оруђе, средство, а не квантитативност. У први мах, сећам се, одговорила сам ово: у Срему се говори, говори сасвим уопштено и обично *јадило* у смислу у којем сам ја ту реч употребила. На пример: „и сиротиња, и болест, и порок станују у тој кући — једно божје јадило“. Затим, у Црној Гори сам сасвим редовито из дана у дан слушала: „Брука и грдило“, где је реч *грдило*, аналогно речи *јадило*, значила јаку количину неке особине. *Јадило* више у смислу појава конкретних, а *грдило* више у смислу појава моралних.

Заинтересовале су ме именице које се свршавају на *-ло*, па сам их при читању наших текстова бележила, додала им понешто по сећању, и из говорне праксе своје и туђе, по аналогјама значења, груписала овако.

I Ознака оруђа, средства: *клејало, млашило, квачило, једрило, шуцало, цедило, жарило, оцило, огледало*.

II Ознаке за јаку количину квалитета: — 1) конкретни случајеви боје: *црвенило, руменило, модрило, бледило, плавило, љлавешнило*.

Уз последње две речи додајем: за реч *Wäschenblau*, такозвани „вешплав“, чула сам у Србији *љлавешнило*, док

сам у Војводини за ознаку исте ствари чула и *џлавезж* (*џлавезж* уједно значи и рубље разноврсних боја, само не бело), и *џлавило*. Зато што постоје придеви *џлаво* и *џлавешно*, рекла бих да је свеједно: *џлавило* и *џлавешнило*. Или није? Да ли можда *џлавило* значи квалитет, а *џлавешнило* средство? У књижевности сам нашла ово: Јанко Веселиновић: „бледо плаветнило неба“. Јакшић: „густо плавило испуњавало ваздух између планинских главица“...

2) апстрактни случајеви: *ругло*, *беснило*, *слейило*, *лудило*, *мршвило*, *јадило*, *грдило*.

III Ознака личности са јаком особином: *оклевало*, *шкрабало*, *легалo*, *куњало*, *закерало*, *намењало*, *бубало*, *сјавало*, *исмевало*.

Из Стојана Новаковића сам забележила, али више не знам значење: „само једно *називало* у политици...“

IV Ознака места нечем нарочито намењена: *џојило*, *легалo* и *седало* (за живину), *јањило* (место где се сабирају овце које ће се јагњити), *солило* (место где се крвама посипа со).

Забележила сам именицу на -ло са три значења: *мазало* — материја, дакле средство за премазивање; *мазало* — четкица, дакле оруђе за мазање; *мазало* — сликар са великом количином слабих сликарских квалитета.

Занимао би ме одговор на питање: да ли се могу — како ми се некада учини — ове варијанте значења свести на нешто примарно, на најутврђеније значење: оруђе, средство?

Исидора Секулић